

Ny stor dataindsamling om indvandreres medbragte uddannelse

Muligheden for at løse den integrationsudfordring, som det danske samfund står overfor, hviler langt hen ad vejen på de kompetencer, som indvandrere bringer med sig til Danmark. Det er derfor bemærkelsesværdigt, at der ikke har været en systematisk dataindsamling af indvandreres medbragte uddannelse siden 2004.

Formålet med undersøgelsen 'Indvandreres uddannelse', som ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed og Danmarks Statistik i dag offentliggør, har været at tilvejebringe et samlet billede af indvandrerens formelle uddannelse, både hvad angår uddannelse erhvervet i Danmark og medbragt uddannelse fra udlandet.

Da information om formel uddannelse opnået i Danmark kan findes i registre, har den reelle ambition med projektet været at indsamle data for medbragt uddannelse for alle, der er indvandret til Danmark siden 2004, som fortsat befinder sig i landet, og som ikke har fuldført eller er i gang med en formel uddannelse. Det drejer sig om 176.126 personer pr. 30. juni 2016, som der er søgt at tilvejebringe oplysninger om gennem

dels selvrapporterede svar på et nyudviklet spørgeskema indsamlet henholdsvis på danske sprogskoler og via digital post (e-Boks), dels gennem en supplerende indsamling af eksisterende uddannelsesoplysninger registreret hos Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR). Oplysningerne fra STAR stammer fra jobcentre i Danmark, hvor indvandrere på linje med andre registreres, når de er ledige og vurderes at være arbejdsmarkedssparate.

Det har været ønsket at foretage en totaloptælling, og i alt er det lykkedes at opnå besvarelser for 65.297 indvandrere svarende til 37 procent af populationen. Denne opnåelse skal ses i lyset af, at det generelt set er meget vanskeligt at opnå en høj besvarelsesprocent i spørgeskemaundersøgelser for denne befolkningsgruppe. På baggrund af de tilgængelige registerinformationer er uddannelsesniveaut søgt beregnet for de 110.829 indvandrere, som der ikke er opnået besvarelser for i undersøgelsen, for på den måde at give et kvalificeret uddannelsesskøn for den resterende del af populationen.

Store forskelle i indvandreres uddannelsesniveau

Undersøgelsen af indvandreres uddannelsesniveau afslører store forskelle mellem de forskellige indvandrergrupper. Tabel 1 viser, at de indvandrere, som Danmark modtager fra de vestlige lande, er relativt veludannede – faktisk bedre uddannede end danskerne; hele 27 procent har en lang videregående uddannelse. Flygtningene, der stort set alle stammer fra den ikke-vestlige gruppe af indvandrere, er den dårligst uddannede gruppe. Her har lidt mere end hver anden kun grundskole som højest fuldførte uddannelse, og kun 5 procent har en lang videregående uddannelse.

Det fremgår endvidere tydeligt af figur 1, at der er store forskelle uddannelsesmæssigt oprindelseslandene imellem, og at den mest markante forskel ligger mel-

lem indvandrere fra ikke-vestlige og vestlige lande med sidstnævnte som de tydeligt bedst uddannede. Men som det fremgår, ligger iranere tættere på indvandrere fra vestlige lande som Polen og Tyskland end indvandrere fra ikke-vestlige lande som Syrien og Tyrkiet, når man ser på, hvem der har grundskole som højeste gennemførte uddannelse.

En væsentlig del af de senest ankomne indvandrere er syrere, der er kommet til Danmark som følge af borgerkrigen. Det fremgår af undersøgelsen, at syriske indvandreres gennemsnitlige uddannelse er væsentlig kortere end den, indvandrere fra nationer som Tyrkiet, Irak, Iran, Libanon og Pakistan har. Der er her en meget stor andel på 66 procent, som ikke har uddannelse ud

Tabel 1. Uddannelsesniveau for indvandrere og danskere. Højeste fuldførte uddannelse, både dansk og medbragt. Procent

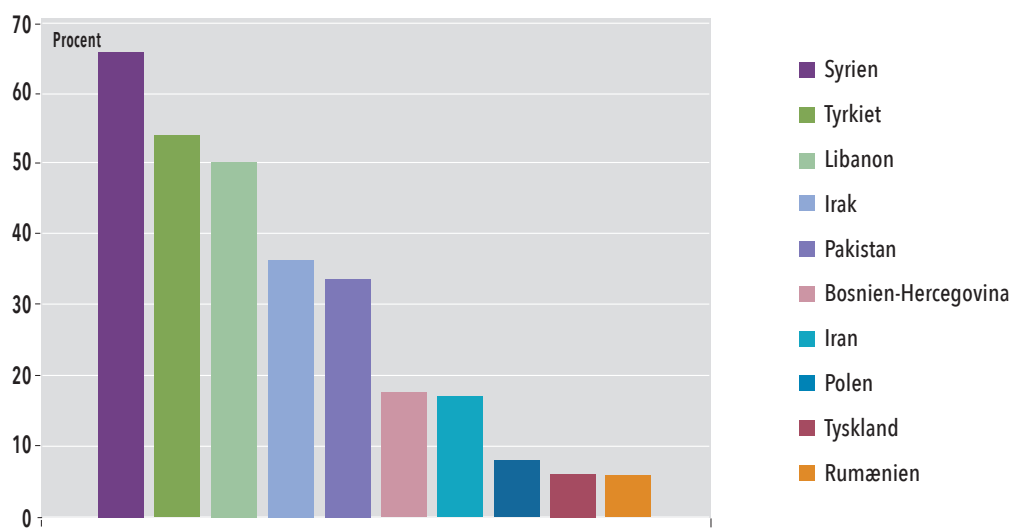
	Danskere	Indvandrere		Flygtninge
		Vestlige	Ikke-vestlige	
Grundskole	19	7	32	53
Gymnasial uddannelse	6	8	9	10
Erhvervsfaglig uddannelse	38	23	20	14
Kort videregående uddannelse	5	8	5	3
Mellemlang videregående uddannelse	21	21	15	10
Lang videregående uddannelse	11	27	14	5
Uoplyst	1	7	5	4
I alt	101	101	100	99

Kilde: ROCKWOOL Fonden, baseret på data fra Danmarks Statistik.

over grundskoleniveau, mens kun 3 ud af 100 har taget en lang videregående uddannelse. For iranere er det tilsvarende tal 22. Det skal dog påpeges, at syrerne har opholdt sig i Danmark i relativ kort tid, og derfor ikke har haft så lang tid til at opnå en uddannelse her, som indvandrere af andre nationaliteter har haft.

Indvandrere fra Polen udgør den største gruppe af indvandrere i alderen 25-64 år. Gruppen består af cirka 29.300 personer, og næsten halvdelen af disse (46 procent) har en erhvervsfaglig uddannelse, mens kun 8 procent har henholdsvis en grundskole eller gymnasial uddannelse. Yderligere 5, 12 og 17 procent har en kort, mellemlang eller lang videregående uddannelse.

Figur 1. Andel af indvandrere, der kun har grundskole som uddannelse. Fordelt på oprindelsesland

Kilde: ROCKWOOL Fonden, baseret på data fra Danmarks Statistik.

Uddannelse forbedrer jobchancerne

Det gælder generelt for det danske arbejdsmarked, at jo længere uddannelse man har taget, desto lettere har man ved at komme i job. Det gælder også for indvandrere – blot ikke i samme grad som for danskere.

Af tabel 2 fremgår det, at kun knap 40 procent af de ikke-vestlige indvandrere mellem 25 og 64 år, der maksimalt har en grundskoleuddannelse, er i job. Hvis de har

taget en lang videregående uddannelse stiger tallet til 66 procent. For flygtninge er tallene endnu lavere, henholdsvis 28 og 47 procent. For danskere er tallene 59 og 92 procent. Overordnet set er der altså en sammenhæng mellem uddannelsesniveau og beskæftigelse for såvel indvandrere som for danskere.

De vestlige indvandrere – som ikke er medtaget i denne

Tabel 2. Beskæftigelsesfrekvenser blandt 25-64-årige fordelt på højeste fuldførte uddannelse, 2016. Procent

	Danskere	Ikke-vestlige indvandrere	Flygtninge
Grundskole	59	40	28
Gymnasial uddannelse	74	47	35
Erhvervsfaglig uddannelse	83	61	49
Kort videregående uddannelse	88	59	40
Mellemlang videregående uddannelse	86	61	35
Lang videregående uddannelse	92	66	47
Uoplyst	41	43	34
I alt	79	53	34

Kilde: ROCKWOOL Fonden, baseret på data fra Danmarks Statistik.

tabel – skiller sig ud ved, at sammenhængen mellem uddannelse og beskæftigelse er mindre markant end for de andre grupper. Det ses blandt andet ved, at de vestlige indvandrere med en grundskoleuddannelse har samme niveau af beskæftigelse som danskere, der har en grundskoleuddannelse. Til gengæld har de vestlige indvandrere med en videregående uddannelse ikke samme høje beskæftigelsesniveau som danskere med et tilsvarende uddannelsesniveau.

Beskæftigelsesfrekvensen varierer ganske meget for de enkelte opholdsgrundlag. I tråd med tidligere undersøgelser på området viser denne undersøgelse, at beskæftigelsesfrekvensen er markant lavere for flygtninge end for især personer med ophold i kategorien 'Erhverv' – der består af ikke-EU-borgere, som har fået ophold for at arbejde – og indvandrere fra EU/EØS-landene, men også gruppen af familiesammenførte og dem der er kommet hertil som studerende.

Ikke-vestlige indvandrere har sværere ved at profitere af deres uddannelse

En længere uddannelse er typisk forbundet med en højere løn, men det gælder ikke i helt så høj grad for ikke-vestlige indvandrere som for danskere. Og især ikke, hvis uddannelsen er medbragt. Faktisk tjener ikke-vestlige indvandrere med en medbragt mellemlang videregående uddannelse ikke mere end en dansker, der kun har grundskole.

Som det fremgår af tabel 3, er timelønnen for en dansk mand med en lang videregående uddannelse 66 procent højere end for en mand, der kun har grundskole. En ikke-vestlig mand med en lang videregående uddannelse tjener kun 40 procent mere end en dansk mand med grundskole – selvom uddannelsen er taget i Danmark. Er uddannelsen medbragt, er timelønnen kun 12 procent højere end den, en dansk mand med en grundskoleuddannelse får.

Tabel 3. Timelønninger for mænd i forhold til ufaglærte danske mænd, 2016

	Danskere	Ikke-vestlige indvandrere - dansk uddannelse	Ikke-vestlige indvandrere - medbragt uddannelse
Grundskole	1,00	0,95	0,85
Gymnasial uddannelse	1,23	1,04	0,89
Erhvervsfaglig uddannelse	1,13	1,02	0,90
Kort videregående uddannelse	1,28	1,07	0,90
Mellemlang videregående uddannelse	1,36	1,14	0,97
Lang videregående uddannelse	1,66	1,40	1,12

Kilde: ROCKWOOL Fonden, baseret på data fra Danmarks Statistik.
Note: Lønforskellen er eksklusive pensionsindbetalinger.

Flere uddannede indvandrere havner i ufaglærte jobs - især hvis deres uddannelse er fra udlandet

Der er en betragtelig andel af ikke-vestlige indvandrere med en erhvervskompetencegivende uddannelse, der arbejder i job, der typisk varetages uden erhvervskompetencegivende uddannelse. Men der er markant forskel på, om uddannelsen er taget i udlandet eller i Danmark, som det fremgår af tabel 4. I alt er lidt under halvdelen af ikke-vestlige indvandrere med uddannelse fra hjemlandet beskæftiget i job, der typisk ikke kræver en erhvervskompetencegivende uddannelse – uanset hvor lang uddannelse de har taget. Hvis uddannelsen er taget i Danmark, er det kun godt hver femte. For danskere er det cirka hver sjette.

For danskere er en lang videregående uddannelse nærmest en garanti for ikke at havne i et job, der typisk ikke kræver en erhvervskompetencegivende uddannelse; det sker kun for én ud af hundrede. For ikke-vestlige indvandrere med en lang videregående uddannelse fra Danmark er det hver tiende. Er uddannelsen medbragt fra hjemlandet, havner mere end hver fjerde i et job, der typisk ikke kræver en erhvervskompetencegivende uddannelse.

Tabel 4. Andel af mænd der arbejder i job, der typisk varetages uden erhvervskompetencegivende uddannelse, 2016. Procent

	Danskere	Ikke-vestlige indvandrere - dansk uddannelse	Ikke-vestlige indvandrere - medbragt uddannelse
Erhvervsfaglig uddannelse	19	18	42
Kort videregående uddannelse	7	19	48
Mellemlang videregående uddannelse	4	12	40
Lang videregående uddannelse	1	10	29
I alt	17	22	44

Kilde: ROCKWOOL Fonden, baseret på data fra Danmarks Statistik.

UNDERSØGELSENS PUBLICERING

MARIE LOUISE SCHULTZ-NIELSEN OG

JAN ROSE SKAKSEN, MED BIDRAG AF JOHANNE KAALBY CLAUSEN OG TROELS MANDØE GLÆSNER

INDVANDRERES UDDANNELSE. ARBEJDSPAPIR NR. 48.

ROCKWOOL FONDENS FORSKNINGSENHED.

Nyt fra ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed (ISSN 2446-3086) udgives for at informere offentligheden om resultaterne af den løbende forskning i enheden. Nyhedsbrevet er ikke ophavsretligt beskyttet og må frit citeres eller kopieres med fornøden kildeangivelse.

Andre udgivelser fra ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed kan ses på Rockwoolfonden.dk/forskning